

3/2004

Oikeudenmukaisuus ja hyväksyttävyyys

Tulevan yhteiskuntakehityksen piirteitä

Metsäalan mahdollisuudet tukea yhteiskuntakehitystä

Kolmas tulevaisuusseminaari

Metsäalan on vastattava oikeudenmukaisuuden haasteeseen

1980-luvulta yleistyneet ekologisen kestävyysvaatimukset metsätaloudessa perustuivat osaksi kansainvälisen ympäristöliikkeen suosioon vastareaktionä mm. metsien hävittämiselle tropiikissa. 2000-luvulla korostuneet sosiaalisen kestävyysvaatimukset perustuvat myös osin kansainväliseen kehitykseen: kehittyvässä maissa metsien teollinen käyttö on nähty epäoikeudenmukaiseksi samoja metsiä tarvitsevan väestön hyvinvoinnille. Metsistä saatavien hyötyjen oikeudenmukainen jakaminen on nousemassa sosiaalisen kestävyyskeskeiseksi teemaksi myös Suomessa.

Oikeudenmukaisuus ja hyväksyttävyyys

Metsäalan tulevaisuusfoorumin sosiaalisen kestävyysryhmässä on tarkasteltu tulevaa yhteiskuntakehitystä ja sen vaikutuksia metsäalalle. Metsätalouden sosiaalisella kestävyydellä on tarkoitettu ryhmän työn yhteydessä mm. sitä, että ihmisten on pystyttävä vaikuttamaan metsien käyttöön, metsien käytön on synnyttävä hyötyjä ihmisille ja hyötyjä on pyrittävä jakamaan oikeudenmukaisesti.

Metsäsektorin viimeaikaisen kehityksen perusteella voidaan arvioida, että sen toiminnan hyödyt ovat jakautuneet epätasaisemmin kuin aiemmin. Osakkeenomistajat, ylempi johto ja liikkeenjohdon palvelut ovat hyötäneet tulonjaon muutoksista. Muut työntekijät, alihankkijat, metsänomistajat sekä valtio ovat menettäneet asemiaan tulonjaossa.

Tulevaisuudessa metsäsektorin merkitys taloudellisen hyvinvoinnin jakamisessa syrjäisille alueille heikkenee, sillä kantorahatulot hyödyttävät yhä enemmän kaupunkilaisia. Tällöin maaseudun kehittäminen voi menettää merkitystään perusteluna metsätalouden edistämiseksi.

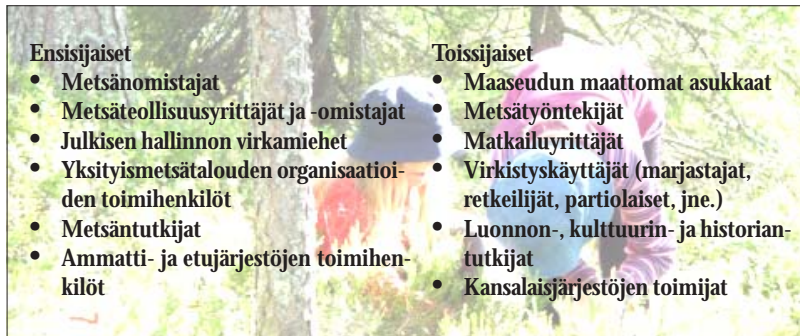
Metsäsektorilla voi myös olla kohdatavanaan koveneva keskustelu suoran ja epäsuoran julkisen tuen oikeutuksesta, sillä viimeisen vuosikymmenen aikana metsäalan suhteellinen merkitys kansantaloudelle on pienentynyt ja sidokset suomalaiseen yhteiskuntaan heikentyneet. Näin voi tapahtua esimerkiksi metsätaloudessa, missä tuet kohdistuvat pääsääntöisesti puun tuottamiseen, mutta metsistä saatavat hyvinvointivaikutukset taas lisääntyvässä määrin virkistykseen ja matkailuun.

Onkin mahdollista, että nykyistä tasaisempi hyötyjen jakautuminen ja yleisemminkin oikeudenmukaisuuden edistäminen on yksi koko metsäsektorin keskeisimmistä haasteista tulevaisuudessa. Oikeudenmukaisuudesta huolehtiminen metsäsektorilla parantaa alan hyväksyttävyyttä ja toiminnan oikeutusta kansalaisten ja päätöksentekijöiden keskuudessa. Oikeudenmukaisuutta korostavassa metsäpolitiikassa otetaan laajasti huomioon myös metsistä hyötävien toissijaisten toimijoiden tavoitteet metsien käytölle (Kuva 1).

Tulevan yhteiskuntakehityksen piirteitä

Talouden globalisaatio aiheuttaa edelleen nopeita siirtymiä kansainvälisessä työnjaossa, lisää kansallisvaltioiden kilpailua investoinneista sekä vähentää yritysten mahdollisuuksia huomioida kansallisia näkökohtia investointipäätöksissä tehtäessä. Yritysten lailla talouden globalisaatio asettaa puristuksiin myös teollisen yhteiskunnan tarpeisiin rakennetun hyvinvointiyhteiskunnan, muuntaen sen tavoitteita markkinalähtöisemmiksi. Tällöin on mahdollista, että yhä useampi julkisesti tuotettu palvelu muuttuu maksulliseksi tai ne yksityistetään.

Yhteiskunnan kannalta huolestuttavimpia kehityskulkuja ovat alueellinen keskittyminen, hyvinvointierojen kasvu, kouluttamattomien nuorten syrjäytyminen, päihteiden käytön lisääntyminen sekä ammattimaisen rikollisuuden kasvu. Nämä ovat ongelmia, joihin metsäalalla on hyvin rajalliset valmiudet ja mahdollisuudet vaikuttaa. Siksi on mahdollista, että julkista sektoria uhkaava rahoituskriisi

Kuva 1. Esimerkkejä metsien käytöstä päättävistä ensisijaisista ja toissijaisista toimijoista.

si 2010-luvun alussa koskettaisi voimakkaasti metsäalaa. Resurssit kohdennetaan sinne missä niitä kipeimmin tarvitaan.

Metsäalan mahdollisuudet tukea yhteiskuntakehitystä

Metsäalan mahdollisuudet tukea yhteiskuntakehitystä ovat voimakkaimmillaan, jos alue- ja paikallistason sekä kansallisen politiikan merkitys painottuu päätöksenteossa vastareaktionä globalisaatiokehitykselle. Tällöin yhteiskunnan kehityspanostuksissa korostuisi kilpailukyyn rakentaminen paikalliselta ja alueelliselta pohjalta. Samalla syrjäseutujen ja metsä-Suomen arvostus paranisi.

Syrjäseutujen ja metsä-Suomen merkityksen korostuminen voi tapahtua myös osana kulttuurimurrosta, jossa tapahtuu siirtymää kasvua edistävästä taloudesta tasapainotalouteen. Tasapainotaloudessa ihmisten elämänmuoto muuttuu aineellisessa mielessä vähemmän tuhlailevaksi.

Metsä, kuten muukin luonto erilaisine arvoineen ja hyötyineen, voi antaa paljon ilmaista tai kohtuuhintaista hyvinvointia. Hyvinvoinnilla ei tarkoiteta pelkästään taloudellista hyötyä vaan laajasti käsitettynä myös ihmisten onnellisuutta ja elämänhalintaa. Metsä – mukaan lukien suhteellisen kansanvaltainen metsänomistusrakenne –

voi olla myös demokraattisempi hyvinvoinnin lähteenä kuin monet muut yhteiskunnan rakenteet. Tässä mielessä metsistä saatava tulevaisuudessa jälleen tulla paitsi paikallisen ja alueellisen talouden, myös kansallisen eheyden tukijaa.

Tulevaisuudessa voi tapahtua ihmisten yhteisöllisyyden uutta kehitystä. Samalla erilaiset samaistumis- ja vertaisryhmät saavat suurempaa merkitystä. Kääntö yhteisöllisemmän kehityksen suuntaan saattaa tapahtua erityisesti, jos 2010-luvun eläkeläiset ryhtyvät kantamaan vastuuta tulevasta kehityksestä yhdessä nuorempien sukupolvien kanssa. Metsäalalla tämä uusyhteisöllisyys voi ilmetä laajenevana ja monipuolistuvana kansalaistoimintana ei vain metsien suojelun ja virkistykseen, vaan myös maaseudun metsänhoidon ja puunkäytön kehittämiseksi.

Tulevaisuusseminaari

Metsäalan tulevaisuusfoorumin seuraava seminaari järjestetään osana Suomen Metsäyhdistyksen järjestämiä valtakunnallisia Metsäpäiviä Lahdessa 14–16.3.2005. Löydät myöhemmin lisätietoja Metsäpäivistä osoitteesta www.smy.fi/metsapivat2005 ja 16.3.2005 pidettävistä tulevaisuusseminaarista osoitteesta www.metsafoorumi.fi/tapahtumia.

Kirjallisuutta:

Erkkilä, A., Heinonen, R.E. ja Saastamoinen, O. (toim.). 2004. Metsät ja eettinen argumentaatio.

Lehtinen, A. ja Rannikko, P. (toim.). 2004. Leipäpuusta arvopaperia. Vastuun ja oikeudenmukaisuuden haasteet metsäpolitiikassa.

Lehtinen, A., Donner-Amnell, J. ja Sæther, B. (toim.). 2004. Politics of Forests: Northern Forest-industrial Regimes in the Age of Globalisation.

Sairinen, R. ja Kohl, J. 2004. Ihminen ja ympäristön muutos: Sosiaalisten vaikutusten arvioinnin teoriaa ja käytäntöjä.

Siltala, J. 2004. Työelämän huonontumisen lyhyt historia: Muutokset hyvinvointivaltion ajasta globaaliin hyperkilpailuun.

Himänen, P. 2004. Challenges of the global information society.

Metsäalan tulevaisuusfoorumin uutiskirje

Julkaisija:
Metsäalan tulevaisuusfoorumi
Joensuun yliopisto
PL 111
80101 Joensuu

Toimittaja: Saija Miina
saija.miina@joensuu.fi

Metsäalan tulevaisuusfoorumi Internetissä:
<http://www.metsafoorumi.fi>

Metsäalan tulevaisuusfoorumin uutiskirje kertoo Foorumin tuoreimmista tapahtumista ja tuloksista. Uutiskirje löytyy Internetistä sivulta <http://www.metsafoorumi.fi/uutisia.htm>. Voit saada sen myös suoraan sähköpostina ilmoittautumalla jakelulistalle: saija.miina@joensuu.fi